

Sjetteisen norsk Okkupasjonshistorie, 2014

Hanssons klamme argumentasjonsmåte

Barsk venneløshet mot sentimental kollegialitet

I debatten mellom Steinar Hansson og meg er det nå grunn til å minne om et enkelt, men konsekvensrikt prinsipp: Et arguments gyldighet eller sannhetsverdi må vurderes uavhengig av dets opprinnelse.

■ BERNT HAGTVET

■ Det vil si: Selv om for eksempel en David Irving er opphavsmannen til et synspunkt, så kan man ikke avfeie det blott og bart under henvisning til hvor argumentet kommer fra. Eller: Man rammer ikke Hans Fredrik Dahl ved hjelp av utvendig sett flinke pseudolitterære allegorier som forsøker å karakterisere hans person. Det er å psykologisere vekk synsmåter og dermed ufarliggjøre dem. Å argumentere slik er autoritært - en posisjon man vanligvis ikke forbinder med Steinar Hansson.

Prover man seg på dette, ender man opp i et morass av mistenkeliggjøring og personkarakteristikk som ikke opplyser saken. Jeg skal her vise at Hansson i sitt svar til meg 15.3. på ny går i denne fella og nettopp bekrefter dette mitt hovedpoeng.

■ Hans innlegg inneholder to typer resonnementer:

1. Han omtaler det «klamme kameraderi» og «sentimentaliteten» i de akademiske miljøer, og spør hvor jeg var da Hans Fredrik Dahl skrev sine artikler om Irving i fjor sommer. Underforstått: Vi beskytter hverandre, er redd for å ta debatter fordi vi står hverandre for nær. Jeg kan neppe kalles «modig», skriver han.

Alt så en anklage om moralsk unnfallenhet. Denne utfordring var ventet, og nå er den kommet. At Hansson nå har trukket denne hanske fram fra sitt arsenal, gjør det nødvendig for meg å være mer ordrik enn jeg hadde ønsket. Han får ha meg unnskyldt.

■ Mitt svar er følgende:

Da Hans Fredrik Dahl skrev sine artikler i fjor sommer, var hovedpoenget hans å påpeke et nytt klima i debatten om nazismen. Dette var og er en viktig påpeking. I den enorme og stadig voksende litteraturen om nazismen som jeg forsøker å følge med i - også fordi jeg har hatt hovedfagkurs om emnet fra første dag jeg kom til Institutt for statsvitenskap i 1994 - har jeg aldri hatt noe behov for å forholde meg til en så perifer skikkelse som Irving. Jeg har ikke lest noen av hans bøker, rett og slett fordi det er andre langt viktigere forskere som jeg må holde meg à jour med. Her ligger kanskje en unnlattessynd, men

Det må være mulig å føre en debatt uten at det nå skal utløse den rene heksejakt på Hans Fredrik Dahls person og hans legitime spørsmålsstillinger, skriver Bernt Hagtvet. (Arkivfoto: Vidar Ruud)

den tar jeg i så fall med tilnærmet ro.

I stedet for å gripe inn i en debatt jeg ikke har noen særlige forutsetninger for å si noe vesentlig i, så jeg heller at mitt bidrag medvirket til en oppklaring og utluftning ved å få debattantene sammen. Slik håpet jeg å få tatt opp de problemer som historiseringen allment reiser for kolleger og studenter ved mitt institutt. Jeg forsøkte å få til et møte mellom debattantene i høst, men det gikk ikke. Hans Fredrik Dahl takket imidlertid ja, og holdt på mitt initiativ et innlegg på et instituttseminar på ISV 13.2.

Jeg tar anklagene om moralsk unnfallenhet vis-à-vis opplysningsbehovet om nazismen i offentligheten med stor ro. Helt siden jeg var med på å lage samlevetket «Who Were the Fascists? Social Roots of European Fascism» i 1980, har jeg skrevet fortløpende om nazismen og fascismen, faglig så vel som publisistisk (blant annet sammen med Hans Fredrik Dahl i 1981, «Den norske nasjonalsosialismen»). På Institutt for statsvitenskap har jeg nå under veiledning en rekke studenter som skriver om nazismen, utløpere fra min hovedfagsundervisning. Høsten 1994 sto jeg for en studentekskursjon til Berlin der nettopp nazismens historiske steder, blant annet Wannsee og Sachsenhausen, sto i fokus. Samme høst arrangerte jeg sammen med Hans Fredrik Dahl og Blindern Filmklubb et eget filmseminar om og fra nazitiden, et tiltak jeg også hadde mens jeg var ansatt ved Chr. Michelsens institutt i Bergen. Denne virksomheten kommer til å bli opptrappet i årene som kommer.

■ Unnfallende ikke å delta i en debatt der jeg hadde nokså lite av spesialkompetanse å bidra med? Kameraderi? Å implisere at jeg

ikke turde på grunn av et slags beskyttelsesbehov for Dahl, er igjen et uttrykk for Hanssons klamme argumentasjonsmåte. Hvorfor skulle jeg ikke tørre? Tror Hansson at mitt vennskap med Hans Fredrik Dahl ikke kunne tåle et skikkelig nappetak om en Irving? Venner man ikke kan debattere med, er ingen venner. Jeg har et annet begrep om venneløshet enn Hansson. Han tar altså feil.

Men jeg skal gi Hansson et poeng. Hans Fredrik Dahls venner burde antakelig ha drøftet mer inngående med ham hva han mente om Irving da han fremsto med disse synsmåtene i fjor. Her erkjenner jeg en unnlattessynd. Men fordi jeg så Hans Fredrik Dahls hovedpoeng, og aldri har vært oppvakt av Irving, lot jeg det ligge. I ettertid var det ingen god vennetjeneste.

Jeg har intet å beklage når det gjelder egen innsats for politisk og intellektuell mobilisering mot nazismen. Og jeg synes Hans Fredrik Dahls innsats nå forsvinner forunderlig raskt i lys av denne siste saken. Siste tiltak fra min side er en større «reader» med tittel «Europas nullpunkt» om nazismen og fascismen som jeg lenge har hatt under arbeid på Pax Forlag. Boka vil foreligge så fort jeg ser en lysning i min arbeidssituasjon på et overgrodd universitetet.

■ 2. Hansson har i min speilvendning av hans reduksjonistiske måte å argumentere på merket seg uttrykket «rotløs parveny». Ligger kjernen her, spør han triumferende. Har jeg brukt dette uttrykket fordi jeg liker dårlig at de som har avkledd den «professorale relativiseringen», kommer utenfra og nedenfra, er «oppkomlinger»? (For øvrig vet jeg få som passer dårligere til karakteristikken «nedenfra» enn Odd-Bjørn Fure. Jeg er saktens like mye «oppkom-

ling» som Hansson). Jeg må si med Hamsun: Jeg ler min mave itu.

Her demonstreres på ny Hanssons evindelige psykologisering og mistenkeliggjøring som gjør en meningsfylt debatt umulig. Jeg sier med Hansson: Hva er dette for en holdning? Jeg har naturligvis aldri hatt et slikt latterlig snobberspektiv i tankene da jeg skrev denne «stream of consciousness»-parodien på Hansson. Jeg skrev parodien for å vise hvor det ville føre til av uendelig mistenkeliggjøring om denne måten å argumentere på ble allmenn standard i pressen. Hans Skjervheim har skrevet klokt om denne mistankens «avsløringsideologi» i debatter. Det dreier seg om en moralsk reduksjonisme: man tar aldri debattantene på alvor, men forsøker stadig å se «bako», til «ubevisste» motiver og interesser som ikke engang debattantene er seg bevisst. Dette er og blir en blindgate. Hansson ser ikke dette poenget. Igjen går han i denne fella.

Jeg forsøker å høre på hva folk sier. Jeg har jo flere ganger skrevet at Odd-Bjørn Fures pamflett er uhyre viktig, og jeg står nå fram og innrømmer endog også en viss svakhet for Hanssons venneløse barskhhet. Samtidig har jeg kritisert Dahl for umusikalitet i omgang med ord og for å ta for lett på det formentlige skillet fag/person. Men det må være mulig å føre en debatt uten at det nå skal utløse den rene heksejakt på Dahls person og hans legitime spørsmålsstillinger. Det er absurd at det nå skal oppstå en ny konformitetens uutholdelige letthet i de mest vanskelige spørsmål om det 20. århundrets voldsregimer.

Mitt uttrykk «rotløs parveny» var del av min parodi - det lå ingen ubevisst hevntanke om sosial opprinnelse bak dette uttrykket. Tro meg!

Igen kan Hanssons punkt her få oss til å se hvordan hans debattstil fører galt av sted: Jeg kunne nå finurlig og uten å føre tanken «helt fram» (Hansson) ha antydnet på klassisk freudiansk vis: At Hansson merket seg akkurat dette om den rotløse parveny, betyr det at det traff, er ikke det tegn på osv. osv. osv.

Og slik ad absurdum. Good lord, når skal dette ta slutt?

Bernt Hagtvet underviser om fascismen og nazismen i europeisk politikk ved Institutt for statsvitenskap ved Universitetet i Oslo

Tidligere innlegg i debatten

1. mars. Steinar Hansson: «Hans Fredrik Dahl - har vi ham nå?»
14. mars. Bernt Hagtvet: «Steinar Hansson - har vi ham nå?»
15. mars. Steinar Hansson: «Debatt eller kameraderi?»